

Kwaliteitskader gemeentelijke opvang

Inhoud

Inleiding	2
A: materiële opvang	3
1. Plaatsing	3
2. Onderdak	3
3. Verstrekkingen (maaltijden of eetgeld en lefgeld voor kleding en andere persoonlijke uitgaven)	4
4. Vergoeding openbaar vervoer naar de advocaat	4
5. WA-verzekering	4
6. Vergoeding buitengewone kosten	4
B: immateriële opvang	5
1. Begeleiding en steun	5
2. Bescherming gezinsleven tijdens verblijf in de opvangvoorziening en bijstand.	5
3. Zorg	6

Inleiding

De Opvangrichtlijn, grotendeels geïmplementeerd in de Regeling verstrekkingen Asielzoekers en andere categorieën vreemdelingen 2005 (RvA 2005), is leidend waar het de minimumnormen betreft waar de asielopvang aan moet voldoen. Deze normen gelden voor alle vormen van asielopvang, ongeacht wie deze organiseert en exploiteert. Tot de invoering van de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen was de exploitatie van asielopvang voorbehouden aan het COA. De Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen maakt exploitatie door gemeenten mogelijk. Daarbij is het van belang dat ook die opvang voldoet aan eenzelfde kwaliteitsniveau als vastgelegd in de Opvangrichtlijn. In artikel 22a van de Rva 2005 zijn de artikelen bepaald die van (overeenkomstige) toepassing zijn op de door of onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders geboden opvang. De kwaliteitsnormen zijn ook van toepassing indien derden worden ingezet bij het voorzien in de materiële en immateriële opvang van asielzoekers. Dat een college met het COA overeenkomst dat het college verantwoordelijk is voor de exploitatie van een opvangvoorziening, betekent niet dat het college zelf alle hieronder genoemde taken uitvoert. Gemeente en COA kunnen lokaal nadere afspraken maken over de gehele of gedeeltelijke exploitatie door gemeenten.

Op de kwaliteit van de asielopvang wordt toezicht gehouden. De wijze waarop dit is ingericht indien de gemeente de exploitatie geheel of gedeeltelijk uitvoert, wordt nog beschreven, het ligt in de lijn der verwachting dat dit op dezelfde wijze zal zijn als het toezicht dat op dit moment plaatsvindt.

Om gemeenten verder te ondersteunen wordt gewerkt aan een handreiking met voorbeelden van hoe deze kwaliteitseisen in de praktijk kunnen worden ingevuld en zullen veel gestelde vragen en antwoorden worden gepubliceerd.

Minimumnormen kwaliteit

Zoals gezegd is de Opvangrichtlijn leidend en vastgelegd in de Rva 2005. In zowel de Opvangrichtlijn als de Rva 2005 wordt onderscheid wordt gemaakt tussen:

A: materiële opvang: de opvangvoorzieningen met inbegrip van huisvesting, voedsel en kleding, die in natura of in de vorm van uitkeringen of tegoedbonnen worden versterkt of een combinatie van deze drie, alsmede een dagvergoeding. Materiële opvangvoorzieningen moeten voor verzoekers een levensstandaard bieden die hun bestaansmiddelen garandeert en hun fysieke en geestelijke gezondheid beschermt.

B: immateriële opvang: de immateriële aspecten van het leven in een opvangvoorziening, met inbegrip van medische en psychische behandeling en verzorging, recreatieve activiteiten en sociaal-culturele activiteiten.

De voorzieningen waar asielzoekers recht op hebben, zijn vastgelegd in de Rva 2005, zoals:

- onderdak;
- maaltijden of eetgeld;
- leefgeld voor kleding en andere persoonlijke uitgaven, zoals verzorgingsproducten;
- begeleiding en steun en recreatieve en educatieve activiteiten;
- (openbaar) vervoer van en naar de rechtsbijstandverlener in verband met de asielprocedure;
- de dekking van de kosten van medische verstrekkingen overeenkomstig een daartoe te treffen ziektekostenregeling;
- WA-verzekering;
- betaling van buitengewone kosten.

Aanvullend moet er onderwijs aan minderjarigen worden geboden en ervoor worden gezorgd dat asielzoekers ten laatste 9 maanden na het indienen van de asielaanvraag toegang tot de arbeidsmarkt hebben. Het is echter niet aan de exploitant van de opvangvoorziening om hierin te voorzien.

A: materiële opvang

1. Plaatsing

Het COA draagt zorg voor plaatsing van asielzoekers in de opvang, ook in gemeentelijke opvang. Het gaat dan om welke asielzoeker op welke locatie geplaatst wordt. Daarbij geldt het volgende:

- Minderjarige kinderen van asielzoekers of minderjarige asielzoekers worden gehuisvest bij hun ouders, bij hun ongehuwde broers of zussen of bij de volwassene die krachtens het recht of de praktijk van Nederland voor hen verantwoordelijk is, mits het in het belang van de minderjarige is.
- Afhankelijke volwassen asielzoekers met bijzondere opvangbehoeften worden in de regel ondergebracht bij volwassen nauwe verwanten die zich reeds in Nederland bevinden en die volgens het recht of de praktijk voor hen verantwoordelijk zijn.
- Broers en zussen worden voor zover mogelijk bij elkaar gehuisvest, rekening houdend met het belang van de betrokken minderjarige en in het bijzonder met zijn leeftijd en maturiteit.
- Alle opvangplaatsen van bijzondere aard (alle opvangplaatsen waarbij een bijzondere vorm van begeleiding en opvang noodzakelijk is vanwege de individuele kenmerken van de asielzoeker of de fase van het asiel- of vertrekproces) zijn uitgesloten van exploitatie door het college, aldus art. 22b Rva) Hieronder valt onder andere AMV opvang. Uit de toelichting van art. 22b Rva volgt: "Dit zijn in de huidige praktijk de centrale opvanglocatie, de procesopvanglocatie, de beschermde opvang, de intensief begeleidende opvang, de handhavings- en toezichtlocatie, de vrijheidsbeperkende locatie, de procesbeschikbaarheidslocatie, de gezinslocatie en de locaties voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen". Maar amv kunnen wel geplaatst worden in gemeentelijke opvang wanneer dit in hun belang is, en zij minstens 16 jaar oud zijn.

Verder geldt dat een asielzoeker alleen kan worden overgeplaatst indien dit noodzakelijk is. Redenen zijn: een doelmatige en doeltreffende uitvoering van de asielprocedure, maar ook het sluiten van een opvangvoorziening, op eigen verzoek van de asielzoekers of voor het borgen van de veiligheid in en om de opvangvoorziening.

2. Onderdak

Indien onderdak wordt verstrekt, kan dit op verschillende manieren gebeuren. In geval een gemeente overgaat tot exploitatie gaat het om:

- opvangcentra die een toereikend huisvestingsniveau bieden, dat betekent dat er een menswaardige levensstandaard wordt geboden. COA heeft dit praktisch en operationeel uitgewerkt in programma's van eisen. Zo is het van belang dat een asielzoeker voldoende ruimte heeft en dat er bijvoorbeeld een bed en een kast in de slaapkamer past. Uiteraard moeten er voldoende sanitaire voorzieningen zijn en is het van belang dat als er gelegenheid is tot zelf koken er ook toegang is tot een koelkast. Daarnaast is het belangrijk om in het kader van veiligheid en leefbaarheid maatregelen te treffen, zoals het niet op dezelfde slaapkamer opvangen van alleenstaande mannen en vrouwen.
- particuliere huizen, appartementen, hotels of andere voor de huisvesting van verzoekers aangepaste ruimten, toereikend huisvestingsniveau bieden, dat betekent dat er een menswaardige levensstandaard wordt geboden.

3. Verstrekkingen (maaltijden of eetgeld en leefgeld voor kleding en andere persoonlijke uitgaven)

De hoogte van eetgeld en leefgeld wordt vastgesteld op basis van de niveaus die door de betrokken lidstaat krachtens het recht of krachtens de praktijk zijn vastgesteld om nationale onderdanen een fatsoenlijke levensstandaard te bieden.

De hoogte van het bedrag ten behoeve van voedsel in de opvangvoorziening waarin de bewoners volledig zelf het eigen eten verzorgen, wordt berekend aan de hand van de volgende bedragen per persoon, per week:

- a. bij een één- of tweepersoonshuishouden: volwassene en alleenstaande minderjarige vreemdeling: € 56,00, kind tot 18 jaar: € 46,34;
- b. bij een driepersoonshuishouden: volwassene: € 44,80, kind tot 18 jaar: € 37,10;
- c. bij een huishouden van vier of meer personen: volwassene: € 39,20, kind tot 18 jaar: € 32,41.

De hoogte van het bedrag ten behoeve van voedsel in de opvangvoorziening waarin de bewoners het ontbijt en een tweede maaltijd zelf verzorgen en niet de hoofdmaaltijd, wordt berekend aan de hand van het volgende bedrag per persoon, per week:

- a. bij een één- of tweepersoonshuishouden: volwassene en alleenstaande minderjarige vreemdeling: € 37,80, kind tot 18 jaar: € 32,06;
- b. bij een driepersoonshuishouden: volwassene: € 30,24, kind tot 18 jaar: € 25,62;
- c. bij een huishouden van vier of meer personen: volwassene: € 26,46, kind tot 18 jaar: € 22,47.

De hoogte van het bedrag voor kleding en andere persoonlijke uitgaven, bedoeld in het eerste lid, is: € 14,47 per persoon, per week.

Deze bedragen worden jaarlijks geïndiceerd.

Verstrekkingen worden (voor een deel) in natura uitgekeerd wanneer het niet mogelijk is om in de opvangvoorziening (volledig) zelf het eigen eten te verzorgen.

4. Vergoeding openbaar vervoer naar de advocaat

Het gaat om het verstrekken van openbaarvervoerskaarten voor reizen van en naar de advocaat in verband met de asielprocedure. Hier vallen niet de dagen onder die beschikbaar zijn voor het onderzoek naar de asielaanvraag gedurende de algemene asielprocedure.

5. WA-verzekering

Het COA sluit een wettelijke aansprakelijkheidsverzekering (WA-verzekering) voor de asielzoekers. Het COA doet dit reeds in Ter Apel. Dit geldt dus ook voor asielzoekers die worden geplaatst in de gemeentelijke opvang.

6. Vergoeding buitengewone kosten

Buitengewone kosten zijn noodzakelijke kosten die vanwege hun aard of hoogte in redelijkheid niet geacht kunnen worden door de asielzoeker zelf te worden betaald.

Kosten komen slechts voor vergoeding in aanmerking voor zover vooraf toestemming aan de asielzoeker is verleend voor het maken van deze kosten. Een uitzondering zijn kosten die voortvloeien uit noodsituaties waarin geen mogelijkheid bestond tot het verzoeken om toestemming.

Buitengewone kosten zijn in beginsel incidenteel. Toestemming voor het maken van deze kosten wordt uitsluitend verleend als:

- de kosten noodzakelijk zijn en
- in die kosten niet op andere wijze kan worden voorzien.

Uit de toelichting op de Rva 2005 volgt dat de kosten in alle redelijkheid als buitengewoon moeten kunnen worden aangemerkt. Het moet in ieder geval gaan om kosten voor zaken die voor de bewoner onontbeerlijk zijn. Verder moeten de kosten in enige mate gerelateerd zijn aan het verblijf in de opvangvoorziening of aan de (medisch en mentale) situatie van betrokkene. Dit betekent dat het mogelijk is om ook kosten te vergoeden die niet opgehangen zijn aan of verbonden zijn met de asielprocedure.

B: immateriële opvang

1. Begeleiding en steun

Tijdens het verblijf in de opvangvoorziening wordt rekening gehouden met de specifieke situatie van kwetsbare personen als bedoeld in artikel 21 van de Opvangrichtlijn. Dat iemand kwetsbaar is kan ook pas kenbaar worden op een later moment tijdens het verblijf in de Opvang, het is daarom belangrijk dat er oog is voor het identificeren van kwetsbare personen. Kwetsbare personen zijn personen zoals: minderjarigen, niet-begeleide minderjarigen, personen met een handicap, ouderen, zwangere vrouwen, alleenstaande ouders met minderjarige kinderen, slachtoffers van mensenhandel, personen met ernstige ziekten, personen met mentale stoornissen en personen die foltering hebben ondergaan, zijn verkracht of aan andere ernstige vormen van psychologisch, fysiek of seksueel geweld zijn blootgesteld, zoals slachtoffers van vrouwelijke genitale verminking. Indien dit het geval is, wordt specifieke steun geboden.

Overigens zal ook bij andere kwetsbare personen zoveel als mogelijk rekening gehouden moeten worden met bijzondere opvangbehoeften en steun worden geboden.

Voor minderjarigen die het slachtoffer zijn geweest van enige vorm van mishandeling, verwaarlozing, uitbuiting, foltering of wrede, onmenselijke of vernederende behandeling of die hebben geleden onder gewapende conflicten, wordt gezorgd dat zij toegang hebben tot de rehabilitatiediensten en waar nodig gekwalificeerde begeleiding wordt verstrekt. En voor personen die foltering, verkrachting of andere ernstige vormen van geweld hebben ondergaan, geldt dat zij voor hun daardoor veroorzaakte letsel de vereiste behandeling ontvangen, met name door hen toegang te geven tot passende medische en psychische behandeling en verzorging.

Tijdens het verblijf in de opvangvoorziening wordt de asielzoeker recreatieve en educatieve activiteiten geboden. Het is van belang dat daar rekening mee gehouden wordt bij de inrichting van de locatie. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om zaken als sport en spel, en voorlichting over het verblijf in de opvang en in Nederland. Verder is het vooral aan gemeenten zelf om de activiteiten zelf te bepalen, hetgeen mede afhankelijk zal zijn van lokaal aanbod en vrijwilligers.

Minderjarigen kunnen deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten, met inbegrip van spel- en recreatieve activiteiten die passen bij hun leeftijd, en aan activiteiten in de open lucht.

Personeel dat in de opvangvoorziening werkt moet een passende opleiding hebben. Personen die met niet-begeleide minderjarigen werken, moeten passend onderricht over hun behoeften gevolgd hebben en blijven volgen. In ieder geval moet het personeel gekwalificeerd zijn met betrekking tot zijn/haar specifieke functieomschrijving en moeten zij de nodige en passende training krijgen.

2. Bescherming gezinsleven tijdens verblijf in de opvangvoorziening en bijstand.

Tijdens het verblijf in de opvangvoorziening moet worden geborgd dat de asielzoeker:

a: bescherming van zijn gezinsleven geniet. Dit betekent een gezin bij elkaar wordt geplaatst en de gezinsleden in staat worden gesteld in gezinsverband te leven.

b: de asielzoeker de mogelijkheid heeft om te communiceren met familieleden, juridisch adviseurs of raadslieden en vertegenwoordigers van de Hoge Commissaris der Verenigde Naties voor Vluchtelingen (UNHCR) en andere relevante nationale, internationale en niet-gouvernementele organisaties en instanties;

c. familieleden, juridisch adviseurs of raadslieden, vertegenwoordigers van de UNHCR en relevante door de Minister erkende niet-gouvernementele organisaties toegang hebben tot de opvangvoorziening zodat zij de asielzoeker kunnen bijstaan.

3. Zorg

Asielzoekers hebben recht op toegang tot zorg. Het COA zorgt ervoor dat alle asielzoekers, ongeacht of exploitatie door het COA of gemeenten plaatsvindt, een ziektekostenregeling ter dekking van zorgkosten hebben. Deze zorgkosten zijn vastgelegd in de Regeling Medische zorg Asielzoekers (RMA).